

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Курбанов Георгій Олександрович,

доктор мистецтв,

старший викладач кафедри звукорежисури

Київський національний університет театру кіно і телебачення імені

Івана Карпенко-Карого

2722806@gmail.com

Історичний розвиток соціуму супроводжується перманентним прагненням до оптимізації суспільних процесів та підвищення їхньої дескриптивної доступності. У сфері освіти це проявилось в поступовій інституціоналізації досвіду попередніх поколінь, що зрештою призвело до зміни фундаментальних освітніх парадигм. Сучасний етап розвитку характеризується переходом від традиційної (ексклюзивної) системи до інклюзивної моделі, що зумовлено трансформацією соціально-політичних засад та гуманізацією суспільства.

Освіта в сучасному науковому дискурсі розглядається як фундаментальний механізм набуття теоретичних знань та практичних компетенцій. Вона є ключовим інструментом забезпечення соціальної мобільності, економічного добробуту та реалізації конституційного права громадян на рівний доступ до інтелектуальних ресурсів. Саме інклюзивний підхід виступає гарантом правової та практичної реалізації рівних можливостей для всіх категорій здобувачів освіти.

Дослідники ідентифікують інклюзивну освіту як системний чинник підвищення якості життя населення. Впровадження таких підходів в освітній простір України потребує багатоаспектного теоретичного обґрунтування та поетапної реалізації на різних рівнях державного управління. Необхідно враховувати, що перехід до інклюзії є довготривалим та ресурсомістким процесом, який вимагає системної адаптації освітнього середовища.

В основі інклюзивної концепції лежить антропоцентричний підхід до розвитку особистості. Процес навчання забезпечує дитині комплексний фізичний, моральний та комунікативний досвід, сприяючи її всебічній гармонізації. Соціальна інтеграція: Забезпечення рівних умов навчання дозволяє запобігти соціальному відчуженню (ексклюзії) та сприяє налагодженню стійких соціальних зв'язків незалежно від психофізіологічних особливостей індивіда. Принцип індивідуалізації:

методологія навчання ґрунтується на врахуванні унікальних когнітивних, ментальних та фізичних характеристик кожного здобувача, що дозволяє формувати індивідуальну освітню траєкторію.

Інклюзивне середовище стимулює розвиток високого рівня емпатії та комунікативної толерантності. У суб'єктів освітнього процесу формуються навички делікатної взаємодії, здатності до взаємодопомоги та розуміння потреб інших. Здатність до прийняття диверситивності (різноманіття) суспільства є критично важливою компетенцією, що

дозволяє деконструювати стигматизуючі стандарти та визнати самоцінність кожної особистості.

Інклюзивна освіта передбачає етап становлення загальної освіти, в якій можливість здобуття знань доступна всім, а особливо дітям з ООП. У закордонних країнах така освіта розвивається вже тривалий час і закріплена законодавчо. Сутність інклюзивної освіти становить система поглядів, яка не допускає жодної дискримінації дітей, а також допомагає реалізувати в освітньому середовищі ті необхідні умови, в яких потребують люди. З 1961 по 1980 рік у Данії та інших скандинавських країнах проводилася масштабна соціально-педагогічна робота з осмислення та освоєння педагогами численних окремих ініціатив, що не регламентувалися органами влади. Інтеграція тут поступово зростала «знизу», ініційована й підтримувана соціал-демократичним рухом, позитивним соціальним та економічним розвитком країни. І лише тоді, коли країна в цілому практично і морально освоїла феномен інтеграції (на що знадобилося близько 20 років), він був узаконений: у січні 1980 року прийнято Закон про реформу освіти, що передбачає впровадження принципу нормалізації відносин з особами, які мають обмежені можливості здоров'я. До кінця XX століття у багатьох країнах світу (США, Великобританії, Швеція, Німеччина, Італія, скандинавські країни) направлення дітей до спеціальних (корекційних) навчальних закладів вважається крайнім заходом, коли всі інші можливості вже використані і не дали бажаного результату. У практиці освіти цих країн реалізується принцип інтегрованого підходу — надання дітям з особливими потребами можливості навчання в загальноосвітній школі разом із звичайними дітьми. При цьому створюються додаткові умови спеціальної підтримки, що полегшують навчання.

Важливим етапом у процесі становлення інклюзивної освіти стало проведення Всесвітньої конференції з освіти осіб з особливими потребами у 1994 році в Іспанії. На ній була прийнята Декларація «Про принципи, політику та практичну діяльність у сфері освіти осіб з особливими потребами». Головна мета цього документа — заклик країн до формування такого типу навчальних закладів, як «школа для всіх».

У спеціальній освіті під інклюзією розуміють процес збільшення ступеня участі всіх громадян у суспільстві, насамперед, тих, хто має труднощі у фізичному розвитку. Це передбачає розробку та застосування таких конкретних рішень, які дозволять кожній людині рівноправно брати участь у академічному та громадському житті. В основі трансформації системи спеціальної освіти у глобальному контексті та розвитку інклюзивних підходів в освіті лежать, перш за все, найважливіші міжнародно-правові акти — декларації та конвенції, укладені під егідою Організації Об'єднаних Націй (ООН) та Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), що стосуються прав людини та недопустимості дискримінації з будь-якої причини.

Для реалізації інклюзивної освіти потрібно звернути увагу на навчальні програми, підтримку та співпрацю працівників, вимірювання та оцінку, можливості та обладнання, і, зрештою, створення відповідних умов у суспільстві. Внаслідок цього зростає потреба у педагогах, які здатні створювати та впроваджувати інклюзивне навчальне середовище в освітніх організаціях, а також вміло та продуктивно працювати в цьому середовищі з різними групами учнів. Актуальним є й формування у керівників освітніх організацій компетентностей, що забезпечують їхню здатність створювати та розвивати корпоративну культуру гетерогенної організації, яка забезпечує процес інклюзії різних соціальних груп в єдину спільноту. Для роботи з різними групами учнів, без сумніву, потрібне створення специфічних умов та використання науково обґрунтованих методик, засобів і прийомів інклюзивної освіти.

Список використаних джерел:

1. Lipsky D.K. Achieving full inclusion: Placing the student at the center of educational reform. Controversial issues confronting special education: Divergent perspectives. Eds. W. Stainback and S. Stainback. - Boston: Allyn & Bacon, 1991.
2. Marsha Forest & Jack Pearpoint. Common Sense Tools: MAPS and CIRCLES for Inclusive Education. URL: <http://www.inclusion.com/inclusion.html>.
3. Slee R. (2001) 'Inclusion in Practice': does practice make perfect? Educational Review 53 (2): 113-123.
4. Stanovich P.J. & Jordan A. (1998) Canadian teachers' and principals' beliefs about inclusive education as predictors of effective teaching in heterogeneous classrooms. The Elementary School Journal 98: 221-238.